

Наталія ЯКИМЧУК,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Національної академії прокуратури України,
радник юстиції

ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Ключові слова: протокол про адміністративне правопорушення, розпорядники бюджетних коштів, одержувачі бюджетних коштів, керівник, посадова особа, адміністративні проступки, що вчиняються в бюджетній сфері, бюджетні правопорушення.

Інститут адміністративної відповідальності посадових осіб за правопорушення в бюджетній сфері на сьогодні розглядається як досить усталене явище. Проте він одержав свій активний розвиток зовсім нещодавно, 2001 року, із внесенням змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), згідно з якими його було доповнено статтею 164-12 [1, 45]. Подальший розвиток інститут одержав у 2004 році з доповненням КУпАП статтею 164-14 [2], яка передбачає відповідальність за проступки у сфері державної закупівлі, а також у зв'язку із внесенням до КУпАП статей, в яких встановлено відповідальність за проступки, які вчиняють керівники розпорядників та одержувачів бюджетних коштів щодо органів бюджетного контролю.

Інститут адміністративної відповідальності керівників розпорядників бюджетних коштів (отримувачів бюджетних коштів) має багато спільного з інститутом кримінальної відповідальності цих осіб, а також з інститутом бюджетно-правової відповідальності розпорядників бюджетних коштів та отримувачів бюджетних коштів. Усі вказані види юридичної відповідальності об'єднує їх публічний державно-обов'язковий характер і встановлення їх винятково законом. Проте адміністративному та бюджетно-правовому

видам відповідальності притаманні такі спільні ознаки, як: а) закріплення права накладення стягнень за органами виконавчої влади (наявність органів адміністративної юрисдикції); б) наявність особливого відмежованого порядку притягнення до відповідальності.

Кримінально-правову відповідальність з адміністративною поєднують перелічені ознаки: 1) встановлення виключного переліку діянь, за які накладаються стягнення (їх формальних складів), та заходів відповідальності; 2) суб'єктами відповідальності за порушення в бюджетній сфері виступають фізичні особи; 3) згідно з ч. 2 ст. 9 КУпАП виключена можливість притягнення одночасно і до кримінальної, і до адміністративної відповідальності, оскільки притягнення до відповідного виду відповідальності залежить від ступеня суспільної небезпеки (шкідливості) порушення.

Слід зазначити, що до листопада 2001 року існувала лише кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства (зокрема, статті 210 та 211 Кримінального кодексу України (далі – КК України)), що не забезпечувало належної протидії порушенням при використанні бюджетних коштів, адже норми КК України застосовуються у випадку, якщо предметом злочину є

бюджетні кошти у великому чи особливо великому розмірі (примітка до ст. 210 КК України). А бюджетні правопорушення, пов'язані з нецільовим використанням коштів бюджету в менших сумах, не підпадали під кримінально-правове або адміністративно-правове покарання.

На сьогодні стан правового регулювання відносин адміністративної відповідальності керівників розпорядників та одержувачів бюджетних коштів є залежним від такої тенденції, як декодифікація адміністративного законодавства. Положення, що регулюють склади адміністративних правопорушень, заходи адміністративного примусу та відповідальності, вписані окрім КУпАП у низці законодавчих і, що найбільше насторожує, в підзаконних нормативно-правових актах. Підпали під декодифікацію і положення, які стосуються адміністративно-правового провадження у справах про адміністративні правопорушення, положення стосовно суб'єктів адміністративно-правової відповідальності, щодо заходів припинення тощо. Вказана тенденція лише частково торкнулась питання адміністративної відповідальності за бюджетні правопорушення. Так, адміністративні проступки, що вчиняються в бюджетній сфері, визначені саме в КУпАП, проте інститути заходів припинення, адміністративного провадження регулюються поряд з КУпАП й іншими законами, зокрема – «Про державну контрольно-ревізійну службу», «Про Рахункову палату», про Державний бюджет на відповідний рік, іншими, а також Бюджетним кодексом України. Однак саме на підзаконному рівні врегульовано порядок та особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 164-12 та 164-14 КУпАП.

На сьогодні продовжує існувати загроза й тому, що питання місця нормативно-правового закріплення кола адміністративних проступків у бюджетній сфері набуде свого негативного розвитку під дією зазначеної тенденції. Згідно з п. 5 Прикінцевих положень до Бюджетного кодексу України (далі – БК України) має бути розроблений та внесений на розгляд Верховної Ради України

проект Закону України про державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за бюджетні правопорушення. Проект такого закону перебуває на стадії розроблення.

Базові положення законодавства, що передбачають відповідальність за бюджетні правопорушення посадових осіб, відповідних юридичних осіб, закладені, зокрема, у ч. 1 ст. 121 БК України, де встановлено: «... особи, винні у порушенні бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законами України», у ч. 2 ст. 121 БК України: «... бюджетне правопорушення, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законом його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь». Вказані положення бюджетного законодавства мають характер засад, норм відсильного характеру до положень адміністративно-правового законодавства, в яких безпосередньо встановлено підстави та заходи адміністративно-правової відповідальності, що застосовуються до посадових осіб розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів у разі вчинення ними бюджетних правопорушень. Відповідно до ст. 121 БК України до адміністративної відповідальності керівники розпорядників бюджетних коштів (одержувачів бюджетних коштів) притягуються за вчинення бюджетного правопорушення, яке у ст. 116 БК України визначається як «недотримання учасником бюджетного процесу встановленого цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звіту про виконання бюджету».

У КУпАП поняття адміністративного проступку ототожнюється із поняттям адміністративного правопорушення. Згідно з ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи

громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Проте в науці адміністративного права немає єдності поглядів щодо змісту та співвідношення термінів «адміністративне правопорушення» та «адміністративний проступок». Одна група вчених загалом ототожнює ці поняття [3, 220–30; 5, 220–230]; друга – дотримується позиції, що адміністративне правопорушення – це будь-яке порушення норм адміністративного права, а адміністративний проступок – таке порушення відповідних правових відносин або відносин, врегульованих іншими соціальними нормами, за яке законодавством передбачене адміністративне стягнення [4, 173].

Єдиним для вказаних підходів є визнання того, що адміністративна відповідальність настає і за адміністративні проступки, які є порушеннями правовідносин, врегульованих й іншими соціальними нормами, тобто не лише нормами адміністративного права. Отже, адміністративний проступок можна розглядати як порушення, допущене у правовідносинах, що врегульовані нормами бюджетного права, і, відповідно, складову бюджетного правопорушення, яке поряд з адміністративним проступком включає в себе і бюджетний проступок, за вчинення якого настає бюджетно-правова відповідальність. А отже, до адміністративної відповідальності за правопорушення в бюджетній сфері притягують лише за ті адміністративні проступки, які є складовою бюджетного правопорушення.

Суб'єктом адміністративної відповідальності за бюджетні правопорушення є фізичні особи, керівники розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, що розглядаються як спеціальні суб'єкти – посадові особи.

Згідно з ч. 1 ст. 21 БК України для здійснення програм та заходів, які проводяться за рахунок коштів бюджету, бюджетні асигнування надаються розпорядникам бюджетних коштів. Розпорядниками бюджетних коштів відповідно до п. 3б ч. 1 ст. 2 БК України є бюджетні установи в особі їх керівників, уповноважені на отримання бюджетних

асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення видатків з бюджету. Проте не лише керівники розпорядників бюджетних коштів представляють суб'єктів бюджетних правовідносин, наділених правом розпорядження коштами бюджетів. Так, згідно з п. 3 ч. 4 ст. 22, ч. 6 ст. 51, ч. 1 ст. 118 БК України бюджетні асигнування, тобто повноваження на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою у процесі виконання бюджету, набувають одержувачі бюджетних коштів – підприємства і госпрозрахункові організації, громадські й інші організації, що не мають статусу бюджетної установи, які одержують безпосередньо через розпорядників кошти з бюджету як фінансову підтримку або уповноважені органами державної влади на виконання державних цільових програм і надання послуг. У бюджетних правовідносинах одержувачі бюджетних коштів також діють через їх керівників.

У зв'язку з тим, що в особі розпорядника бюджетних коштів виступає керівник бюджетної установи, деякі вчені окреслену вище категорію службових осіб пропонують віднести до категорії «посадові особи». Однак посадовими особами у контексті Закону України «Про державну службу» (ст. 2) вважаються керівники і заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих і консультативно-дорадчих функцій. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету. Але вказані визначення не охоплюють керівників та їх заступників публічних установ і організацій, що не наділені статусом органу держави або місцевого самоврядування, а відтак, не підпадають під термін «посадова особа», і керівники одержувачів бюджетних коштів чи тих бюджетних

установ, що не мають статусу органу держави чи місцевого самоврядування, тобто є установами чи закладами, проте наділені владними повноваженнями (бюджетними асигнуваннями) згідно з положеннями бюджетного права. Керівники одержувачів бюджетних коштів та тих бюджетних установ, які не є органами держави або місцевого самоврядування, але в бюджетному процесі мають статус розпорядника бюджетних коштів, у бюджетних правовідносинах наділяються організаційно-розпорядчими повноваженнями, однак їх, виходячи з контексту визначення вказаних нормативно закріплених у джерелах адміністративного права термінів, не слід було б визнавати посадовими особами і, відповідно, притягувати в такому випадку до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних проступків у бюджетній сфері. Проте це, на нашу думку, суперечить вказаному вище підходу до визначення терміна «адміністративний проступок», згідно з яким адміністративним проступком може визнаватися порушення норм не лише адміністративного права, а й інших його галузей. Невиправдано також звужується при цьому поняття терміна «посадова особа». Можна припустити, що законодавець не тлумачить термін «посадова особа» в КУпАП навмисно, задля того, щоб застосовувався відповідний галузевий підхід до розуміння вказаного поняття. Це, звичайно, не сприяє однорідному тлумаченню терміна, але дає можливість вирішити поставлені перед кожною галуззю права завдання. Проблему при цьому становить та обставина, що термін «посадова особа» одержав своє визначення лише в нормах адміністративного законодавства. У бюджетному праві переважно застосовується термін «керівник». Вказана проблема є досить важливою і потребує належного законодавчого вирішення.

Посадові особи згідно зі ст. 14 КУпАП підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного та громадського порядку, природи, здоров'я населення й інших правил,

забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків. Склади адміністративних проступків поділяються на особисті та службові залежно від того, хто є суб'єктом проступку – просто громадянин чи посадова особа [5, 219].

Оскільки керівники розпорядників бюджетних коштів (одержувачів бюджетних коштів) – посадові особи, слід зазначити: для посадового проступку характерним є те, що протиправне діяння має бути вчинене через дію по службі. Посадові особи, як зазначено у ст. 14 КУпАП, підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил, забезпечення виконання яких входить до їхніх службових обов'язків.

До видів адміністративних проступків, за вчинення яких керівники розпорядників бюджетних коштів (одержувачів бюджетних коштів), які допустили порушення бюджетних правовідносин і у зв'язку з цим притягуються до адміністративної відповідальності, належать адміністративні проступки, що можуть бути класифіковані таким чином:

1) за сферами бюджетних правовідносин, в яких вони вчиняються: а) проступки, що вчиняються у сфері виконання бюджетів (статті 164-12, 164-14, 184-1 КУпАП); б) проступки, що вчиняються в сфері бюджетного обліку (ст. 164-2 КУпАП); в) проступки, що вчиняються по відношенню до органів бюджетного контролю (статті 164-2, 188-19 КУпАП);

2) за групою правовідносин, на охорону яких спрямована норма, якою встановлене адміністративне правопорушення: а) виключно бюджетні адміністративні проступки (статті 164-12, 188-19 КУпАП); б) загальні правопорушення, які можуть бути вчинені, зокрема, і в бюджетній сфері (статті 51, 164-2, 164-14, 184-1 КУпАП).

Отже, до адміністративних проступків, що вчиняються у бюджетній сфері, належать перелічені нижче.

1. Діяння, передбачені в ст. 164-12 КУпАП, а саме «використання бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню або недотримання порядку проведення операцій з бюджетними коштами, як це встановлено

чинним бюджетним законодавством». Вказані діяння пов'язані з порушенням передусім норм бюджетного права, якими регулюється порядок використання бюджетних коштів.

Згідно зі ст. 255 КУпАП протоколи про адміністративне правопорушення, передбачене в ст. 164-12 КУпАП, мають право складати уповноважені на те посадові особи: а) органів Державної контрольно-ревізійної служби України; б) Рахункової палати України.

2. Діяння, передбачені в ст. 164-14 КУпАП, а саме в сфері закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти. Зокрема, передбачено такі формальні склади вказаного адміністративного проступку: а) здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти без застосування визначених законом процедур (у Законах України «Про державний матеріальний резерв», «Про державне оборонне замовлення», Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 17 жовтня 2008 року № 921) [6]; б) застосування процедур закупівлі з порушенням законодавства про здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, в тому числі: оформлення тендерної документації з порушенням законодавства про здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти; оцінка тендерних пропозицій не за критеріями та методикою оцінки для визначення найкращої тендерної пропозиції, що міститься у тендерній документації; укладення з учасником, що став переможцем торгів, договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти за цінами і обсягами, які не відповідають вимогам тендерної документації; в) неоприлюднення інформації щодо закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти відповідно до вимог законодавства, недотримання умов захисту вітчизняного ринку; г) неподання в установленому порядку звіту про результати здійснення процедури закупівлі товарів, робіт і послуг, відображення недостовірних відомостей у звіті про результати здійснення зазначеної процедури; г) непроходження

навчання чи підвищення кваліфікації з питань організації та здійснення процедур закупівель відповідно до вимог закону; д) ненадання інформації, документів та матеріалів у випадках, передбачених законом.

До уповноважених посадових осіб, які мають право складати протоколи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 164-14 КУпАП, згідно зі ст. 255 КУпАП належать посадові особи: а) органів Антимонопольного комітету України (а саме: голова територіального відділення Антимонопольного комітету України під час реалізації завдань, покладених на відділення, має повноваження складати протоколи про адміністративні правопорушення [7]); б) органів державної контрольно-ревізійної служби України; 3) Рахункової палати України.

3. Діяння, передбачені в ст. 184-1 КУпАП, а саме: «використання посадовою особою в особистих чи інших неслужбових цілях державних коштів, наданих їй у службове користування приміщень, засобів транспорту чи зв'язку, техніки або іншого державного майна, якщо це завдало державі шкоди на суму, що не перевищує п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері управління державним і комунальним майном. Зазначені відносини регулюються не лише Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, а й бюджетним та адміністративним законодавством. Суб'єктами правопорушення можуть виступати однозначно керівники бюджетних установ, а також керівники тих одержувачів бюджетних коштів, які базуються на державній (комунальній) формі власності.

Згідно зі ст. 255 КУпАП у разі виявлення факту вчинення адміністративного проступку, передбаченого в ст. 184-1, протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи: а) органів внутрішніх справ; б) органів управління Військової служби правопорядку у Збройних силах України.

4. Діяння, передбачені в ст. 51 КУпАП, а саме: «дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати». Викрадення чужого майна

вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Керівники розпорядників бюджетних коштів та одержувачі бюджетних коштів не є власниками коштів, виділених з бюджету, оскільки вони виділяються з чітко визначеною метою і перебувають в державній чи комунальній власності. Тому незаконне заволодіння ними утворює склад відповідного правопорушення проти власності.

Визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, крім дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей, здійснюється відповідно до Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року № 116.

Згідно зі ст. 255 КУпАП у разі вияву факту вчинення адміністративного проступку, передбаченого в ст. 51 КУпАП, протоколи про правопорушення мають право складати: а) уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ; б) власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

5. Діяння, передбачені в ст. 188-19 КУпАП, а саме: невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини чи Рахункової палати України або створення перешкод у їх роботі, або надання їм завідомо неправдивої інформації, а так само недодержання встановлених законодавством строків надання інформації народному депутату України, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини чи Рахунковій палаті України.

Відповідно до ст. 255 КУпАП у разі виявлення факту вчинення адміністративного проступку, передбаченого в ст. 188-19 стосовно працівників Рахункової палати України, протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи Рахункової палати України. Крім них протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 188-19 КУпАП, ма-

ють право складати уповноважені на те посадової особи Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та відділу контролю Апарату Верховної Ради України.

6. Діяння, передбачені в ст. 164-2 КУпАП, а саме: «приховування від обліку валютних та інших доходів, непродуктивних витрат і збитків, відсутність бухгалтерського обліку або ведення його з порушенням встановленого порядку, внесення неправдивих даних до фінансової звітності, неподання фінансової звітності, несвоєчасне або неякісне проведення інвентаризацій грошових коштів і матеріальних цінностей, порушення правил ведення касових операцій, перешкоджання працівникам державної контрольно-ревізійної служби у проведенні ревізій та перевірок, невжиття заходів по відшкодуванню з винних осіб збитків від недостач, розтрат, крадіжок і безгосподарності». Об'єктом правопорушень, передбачених коментованою статтею, є суспільні відносини у сфері управління економікою та у сфері власності [8, 351]. Бюджетна сфера є елементом загального об'єкта, проте суспільні відносини в бюджетній сфері, які підпадають під охорону вказаної статті КУпАП, регулюються не лише загальними нормативно-правовими актами, тобто Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16 липня 1999 року, а й джерелами саме бюджетного законодавства, прийнятими згідно з положеннями БК України (статті 4, 7, 56, 58-61, 78, 112). Перешкоджання працівникам державної контрольно-ревізійної служби у проведенні ревізій та перевірок є окремим формальним складом адміністративного правопорушення, передбаченого в ст. 164-2 КУпАП. Правовий статус державної контрольно-ревізійної служби в Україні, її функції та правові основи діяльності регламентуються передусім Законом України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 року № 2939-XII, Положенням про Головне контрольно-ревізійне управління України, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 2007 року № 884, а також Порядком проведення інспектування державною контроль-

но-ревізійною службою, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 року № 550.

Щодо такого проступку, передбаченого вказаною статтею КУпАП, як нежиття заходів із відшкодування з винних осіб збитків від недостач, розтрат, крадіжок і безгосподарності, слід зазначити, що відповідно до ст. 40 КУпАП «якщо в результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди». Згідно зі ст. 28 Кримінально-процесуального кодексу України, особа, яка зазнала матеріальної шкоди від злочину, вправі при провадженні в кримінальній справі пред'явити цивільний позов як до обвинуваченого, так і до осіб, які несуть матеріальну відповідальність за дії обвинуваченого. Тобто, виходячи з принципу презумпції невинуватості, до визнання особи винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтями 51, 184-1, подача керівником розпорядників бюджетних коштів, одержувачів бюджетних коштів цивільного позову або, відповідно, нарахування шкоди є правом. А з моменту визнання особи винною право пред'явлення керівником розпорядників бюджетних коштів, одержувачів бюджетних коштів, іншою уповноваженою на те особою цивільного позову перетворюється на обов'язок, невиконання якого є діянням, що підпадає під ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого в ст. 162-4 КУпАП.

До адміністративної відповідальності за ст. 164-2 КУпАП притягують керівників бюджетних установ також за такі діяння, як нестворення належних умов для ведення бухгалтерського обліку – відсутність наказу про облікову політику та графіка документообігу; непроведення інвентаризацій або неякісне і несвоєчасне їх проведення, внесення неправдивих даних у первинні докумен-

ти – накази, акти виконаних робіт, що були підставою для здійснення незаконних витрат тощо.

Відповідно до ст. 255 КУпАП у разі виявлення факту вчинення адміністративного проступку, передбаченого в ст. 164-2, протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ. При цьому мають враховуватись положення Наказу Головного контрольно-ревізійного управління, МВС України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України «Про затвердження Порядку взаємодії органів державної контрольно-ревізійної служби, органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки України» від 19 жовтня 2006 року № 346/1025/685/53. Складання протоколу про адміністративне правопорушення в органах внутрішніх справ здійснюється згідно з Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 22 лютого 2001 року № 185.

У КУпАП встановлено, що єдиним органом, уповноважені особи якого мають право складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 164-2, є органи внутрішніх справ. У Законі України «Про контрольно-ревізійну службу в Україні» також не встановлене право уповноважених посадових осіб органів Державного контрольно-ревізійного управління складати протоколи про адміністративні правопорушення. Відсутні також будь-які інші положення закону з цього приводу. Проте зі змісту Порядку застосування статей 164-12 та 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні, затвердженого Наказом Головного контрольно-ревізійного управління від 20 лютого 2002 року № 54, випливає, що протоколи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 164-2 КУпАП, складають посадові особи Державного контрольно-ревізійного управління. Слід також зауважити: в Рекомендаціях щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення та за-

стосування адміністративних стягнень органами державної контрольно-ревізійної служби, що затверджені Наказом Головного контрольно-ревізійного управління від 30 липня 2002 року № 160, також зазначається, що органи державної контрольно-ревізійної служби мають право складати протоколи за статтею 164-2 «Порушення законодавства з фінансових питань». Отже, оскільки положення Порядку застосування статей 164-12 та 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні [9, 196], а також Рекомендацій [10] в частині складання протоколів про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 164-2 КУпАП, суперечать власне положенням КУпАП та інших законів, до вказаного Порядку мають бути внесені зміни, а працівники органів Державного контрольно-ревізійного управління повинні дотримуватись чітко встановленого законом порядку притягнення до адміністративної відповідальності.

Згідно зі ст. 221 КУпАП справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 51, 164-12, 164-14, 184-1, 188-19 КУпАП, розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів. І лише справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства з фінансових питань (ст. 164-2), згідно зі ст. 234-1 КУпАП розглядають орга-

ни державної контрольно-ревізійної служби в Україні.

При цьому також необхідно враховувати вимоги ст. 38 КУпАП, а також положення Постанови Голови Верховного Суду України від 20 березня 2001 року. В ній, зокрема, зазначається, що за змістом ч. 2 ст. 38 КУпАП, якою у разі відмови в порушенні кримінальної справи або її закритті, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше ніж через місяць з дня прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи, проте в межах строків, передбачених ч. 1 цієї статті, тобто не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – два місяці з дня його виявлення.

Отже, на сьогодні важливими моментами розвитку інституту адміністративної відповідальності за бюджетні правопорушення є: а) чітке визначення в законодавстві кола посадових осіб, які визнаються винними у їх вчиненні, а також кола уповноважених осіб на складання протоколів про адміністративні правопорушення; б) визначення в ст. 164-12 КУпАП об'єкта правопорушення і діянь щодо коштів позабюджетних цільових публічних фондів коштів; в) вдосконалення правового регулювання взаємодії між правоохоронними органами й органами фінансового контролю за фактами адміністративних правопорушень в бюджетній сфері.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про бюджетну систему України [Текст]: закон України від 15 листопада 2001 року № 2787-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 6.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України [Текст]: закон України від 18 листопада 2004 року № 2188-IV: станом на 1 грудня 2006 р. // Голос України. – 2005. – № 3. – 11 січня.
3. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підруч. / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
4. Голосніченко І.П. Удосконалення законодавства про адміністративну відповідальність / І.П. Голосніченко // Державне управління в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 1999. – 265 с.
5. Адміністративне право України: підруч. / за заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. – 893 с.
6. Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2008 року № 921 // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 197. – 22 жовтня.

7. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України [Текст]: розпорядження Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р. – П. 8 (зі змінами та доповненнями) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 14. – 20 квітня.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р.А. Калужний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781 с.

9. Порядок застосування статей 164-12 та 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні [Текст]: наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 20 лютого 2002 року № 54 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 11.

10. Рекомендації щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення та застосування адміністративних стягнень органами державної контрольно-ревізійної служби [Текст]: наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 30 липня 2002 року № 160: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.licasoft.com.ua/component/lica/?p=0&base=1&menu=566547&u=1&type=1&view=text>

Наталія ЯКИМЧУК

ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Резюме

Досліджуються інститут адміністративної відповідальності керівників розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, їх статус як посадових осіб, специфіка адміністративних проступків у бюджетній сфері, проблеми складання протоколів про адміністративні правопорушення за їх вчинення та особливості накладення адміністративного стягнення.

Наталія ЯКИМЧУК

ОСНОВАНИЯ И ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ РАСПОРЯДИТЕЛЕЙ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ

Резюме

Исследуются институт административной ответственности руководителей распорядителей и получателей бюджетных средств, их статус как должностных лиц, специфика административных проступков в бюджетной сфере, проблемы составления протоколов об административных правонарушениях за их совершение и особенности наложения административного взыскания.

Natalia YAKYMCHUK

FOUNDATIONS AND PROCEDURAL SPECIALTIES CHIEFS OF BUDGET COSTS MANAGERS ADMINISTRATIVE LIABILITY

Summary

The article is about budget costs managers and recipients administrative liability institution, status of such category of officials, specialty of administrative infractions against budget sphere, problems of records on administrative infractions formulating and specialties of administrative penalties infliction.